

Kommersielle skoler i Norge

Sammendrag

For velferdsstaten har studert de videregående skolene som ble godkjent som følge av Bondevik II-regjeringens friskolelov fra 2003, da Kristin Clemet var kunnskapsminister for Høyre. De nye godkjenningene var et resultat av at kravet til religiøst eller pedagogisk formål ble opphevet. Skoler uten slike formål fikk da tilgang til offentlige tilskudd. Den rødgrønne regjeringen strammet inn loven etter at den tok over i 2005, men de skolene som allerede var godkjent og startet opp, fikk fortsette. Det dreier seg i hovedsak om skoler i fire selskapsgrupper: John Bauer (konkurs), Akademiet, Noroff og Sonans.

Notatets viktigste konklusjoner er:

- Alle de fire selskapsgruppene driver kommersielt.
- Unndragelse av offentlige midler er hovedregelen ved de kommersielle skolene. Utdanningsdirektoratet har gjennomført tilsyn i tre av de fire selskapsgruppene, John Bauer, Akademiet og Noroff, og alle er tatt for ulovlig omgang med tilskudd, og dermed brudd på Privatskolelovens krav om at alle pengene skal komme elevene til gode. Det er ikke ført tilsyn med Sonans, men med den eierstrukturen som vi avdekker i dette notatet, er det all grunn til å gjennomføre tilsyn også her.
- Clemets friskolelov var et historisk unntak, og erfaringene er nedslående. Likevel har Høyre/Frp-regjeringen kommet med et hasteforslag om en midlertidig dispensasjonsordning for skoler uten særskilt formål. En slik åpning er alene tilstrekkelig for å skape et større kommersielt skolemarked.
- Kompleksiteten og ressursbruken i tilsynene viser at friskolelovens åpning for kommersielle interesser har skapt behov for et omfattende tilsynsbyråkrati. Dette behovet vil øke dersom regjeringen åpner for et større kommersielt skolemarked.
- Erfaringer har vist at det er kravet om alternativ formål som i størst grad har demmet opp for kommersialisering av skolen. Dette kravet må derfor opprettholdes. I tillegg bør sanksjonene mot lovbrudd skjerpes, og loven bør gjennomgå med tanke på å begrense mulighetene til strategisk selskapsstrukturering og internhandel mellom nærstående selskaper.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Norsk privatskolepolitikk - lovverk og praksis	4
3. Kommersialisering og kravet om særskilt formål	6
4. Tilsyn, byråkrati og forbud mot fortjeneste	6
5. John Bauer-skolene	8
6. Akademiet-skolene og Bergen Private Gymnas (BPG)	9
7. Noroff-konsernet	11
8. Sonans-konsernet	13
9. Oppsummeringer og politiske anbefalinger	15

Vedlegg

1. Kronikk: Et dårlig skoleeksempel: Høyre åpner igjen for kommersielle
2. Videregående skoler godkjent under Friskoleloven 2003-2005

Noter

1. Innledning

Høyre/FrP-regjeringens ambisjon om et nytt frislipp av private skoler har aktualisert erfaringene med de skolene som ble godkjent under Clemets friskolelov. Dette notatet gjennomgår erfaringene med disse skolene, viser hvordan de gjennomgående drives kommersielt, og at det er regelen heller enn unntaket at de unndrar offentlige tilskudd.

Notatet tar for seg hovedvekten av de videregående skolene som slapp til som et resultat av Friskoleloven av 2003 - frem til den rødgrønne regjeringen iverksatte en stans i slike godkjenninger i desember 2005. Det gjennomgår også Utdanningsdirektoratets (Udir) tilsynsrapporter for å vise hvordan selskapene har brutt eller omgått privatskolelovens forbud mot privat fortjeneste.

Notatet viser videre hvordan skoleselskapene struktureres for å tilsløre brudd og omgåelser av lovens ovennevnte forbud mot fortjeneste. Informasjonen fra Udir sine tilsyn, samt offentlig informasjon fra selskaps-, skatte- og eierskapsregistre gir et klart bilde av hvordan krysseierskap og oppsplitting i et konglomerat av selskaper åpner for kommersielle konsernstrategier innen skolesektoren. Dette mener vi er godt illustrert av selskapskartene vi har laget for tre av de fire gruppene som til sammen utgjorde hovedtyngden av de nye godkjente skolene under Kristin Clemet (John Bauer-skolenes drift opphørte i 2008, og morselskapet finnes ikke lenger). Med grunnlag i opplysninger fra Udir har vi dessuten lagt ved en oversikt over alle skoler som ble godkjent under Friskolelovens korte virketid under Kristin Clemet (2003-2005).

I dette notatet tar vi særlig for oss Privatskolelovens krav om at alle pengene skal komme elevene til gode. Notatet berører ikke kommersialiseringens virkning på kvaliteten (se Utdanningsforbundets temanotat 8/2013: Utdanningskvalitet og privatisering), elevenes tilfredshet med skolevalg, eller Udirs nylig publiserte undersøkelse av misforhold mellom standpunktkarakterer og eksamenskarakterer, hvor private skoler utviser det største spriket.¹

Notatet er også et innspill i den større debatten og kampen omkring kommersialisering av velferdstjenester, som med den nye Høyre/Frp-regjeringen har tilspisset seg ytterligere. I heftet "Private sugerør i fellesskapets kasser" og notatet "Konkurransetsatte sykehjem i Norge" har For velferdsstaten tidligere dokumentert hvordan kommersialiseringen foregår innen områder som omsorg og barnehager. Vi ser også nærmere på hvilket *kontrollbyråkrati* som kreves for å føre tilsyn med at skattepengene blir brukt til det tiltenkte formålet, i stedet for å ende opp på investorers bankkonti i inn- eller utland.

2. Norsk privatskolepolitikk - lovverk og praksis

Privatskoler med offentlig tilskudd har siden den første privatskoleloven kom i 1970, stort sett begrenset seg til tre kategorier: Forsøksskoler innen alternativ pedagogikk, livssynsskoler og skoler som fyller et "kvantitativt undervisningsbehov" (gjelder noen spesielle tilbud på videregående nivå, hvor det ikke finnes et tilstrekkelig offentlig tilbud, og dekkes i dag sammen med andre formålskrav under § 2-1 i Privatskoleloven). Disse har kunnet få et tilskudd på opptil 85 % av driftsutgiftene - ut fra et geografisk differensiert beregningsgrunnlag - samt anledning til å dekke inn de resterende 15 % gjennom skolepenger.

I 2003 ble Privatskoleloven omformet og omdøpt til Friskoleloven i regi av Høyres daværende kunnskapsminister, Kristin Clemet. Friskoleloven fjernet det historiske kravet om særskilt formål til private skoler som søkte om tilskudd. Montessori-, Steiner- og kristne privatskoler hadde frem til da vært hovedmottakerne av offentlige tilskudd til private skoler. Den nye loven fra 2003 åpnet for at alle typer skoler kunne søke om offentlig godkjenning/tilskudd, og ha rett til det så lenge de tilfredstilte visse krav til læreplan og kvalitet.

Samtidig innførte man et forbud mot fortjeneste gjennom et krav om at *alle pengene skal komme elevene til gode*. I juni 2005 ble lovkravet utvidet og spesifisert gjennom nye formuleringer i § 6-2 (nåværende § 6-3):

(a) *"skolen ikke kan gi utbytte eller på annen måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående, verken når skolen er i drift eller om drifta blir nedlagd"* og/eller (b) *"skolen ikke kan pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigedom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller på annan måte pådra seg kostnader som kan innebære at alle offentlege tilskot eller eigendelar fra elevane ikke kjem elevane til gode"*.

Retten til godkjenning, som var ny under Friskoleloven, ble likevel betinget av at *"etableringa av skolen ikke vil medføre vesentlige negative følgjer for vertskommunen. Vertskommunen skal gi fråsegn før departementet gjer vedtak i saka"*. En slik formulering åpnet for skjønnsutøvelse, hvor Udir som søknadsbehandler eller Departementet som ankeinstans kunne innvilge eller nekte private skoler godkjenning.

Etter lovrevisjonene under den rødgrønne regjeringen i 2006 og 2007 ble det til at: *"Vertskommunen eller vertsfylket skal gi fråsegn før departementet gjer vedtak i saka, og kan klage på departementet sitt vedtak."* Lovrevisjonene kom etter at den samme regjeringen umiddelbart etter tiltredelse høsten 2005 iverksatte en frys av nye godkjenninger. Samtidig trakk regjeringen tilbake godkjenningen av skoler som innen skoleåret 2005/06 ikke hadde startet opp. De skolene som allerede var i drift, fikk likevel fortsette, i henhold til dagens lov § 2-1 nest siste ledd: *Krava i andre ledd om eit særskilt grunnlag gjeld likevel ikkje allereie godkjende skolar som var i drift innan utgangen av 2007*. Seks Akademiet-skoler var blant dem. Det samme var John Bauer-skolene i henholdsvis Oslo og Bergen, samt tre skoler i Sonans-gruppen og fire skoler i Noroff-gruppen. Disse hadde startet opp i 2004/2005 eller 2005/2006. Ingen av disse skolene ville blitt godkjent etter den rødgrønne regjeringens lovendringer.

Både Akademiet og John Bauer hadde til skoleåret 2005/2006 søkt om oppstart av enda flere skoler, men hadde fått avslag av Udir. Under ankebehandlingen benyttet Clemet seg imidlertid av Departementets myndighet og mulighet for skjønnsutøvelse da hun *omgjorde*² mange av Udirs avslag i løpet av den korte perioden fra stortingsvalget og frem regjeringsskiftet til 2005. Dermed ble det åpnet for at John Bauer og Akademiet skulle få ekspandere videre med henholdsvis 14 og 2 videregående skoler (se vedlegg 1). Departementets vurdering var at avslagene ikke var bygget på tilstrekkelig dokumentasjon, men kun viste til at flere fylkeskommuner ”hadde uttrykt bekymring for hva som kunne skje med det offentlige skoletilbudet”.

En polemikk rundt disse godkjenningene oppsto for øvrig i Aftenposten i juli 2013³ mellom Kristin Clemet, Høyres stortingsrepresentant Bent Høie og kunnskapsminister Kristin Halvorsen (SV). Etter at Halvorsen på bakgrunn av erfaringene fra 2005 hadde advart mot Høyres frislipp av privatskoler, prøvde Høie å nedtone dette ved å påpeke at de mange godkjenningene høsten 2005 var en politisk markering, siden regjeringsmakten snart skulle overtas av de rødgrønne. Samtidig lovet han at rutinene for fremtiden ville bli mye bedre, i tilfelle partiet igjen skulle få styre over privatskolepolitikken.

Høyre/FrP-regjeringen har gjort det klart at de går inn for en gjeninnføring av en friskolelov som fjerner kravet til særegent formål. I regjeringserklæringen står det:

”Regjeringen vil åpne for at flere kan drive offentlig finansierte friskoler, og gjeninnføre en lov om frittstående skoler der kravet til formål erstattes med krav til innhold og kvalitet. Skoler som oppfyller vilkårene skal ha rett til godkjenning, med mindre en helhetsvurdering tilsier at godkjenning vil gi negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet. Regjeringen vil vurdere kapitaltilskudd til etablerte friskoler for oppgradering av eldre bygningsmasse. Friskoler skal ikke kunne betale utbytte til eierne.”

Det er uklart hva regjeringen mener med formuleringene i den siste setningen ettersom dagens privatskolelov innebærer et forbud mot alle former for fortjeneste, ikke kun det som hentes ut gjennom utbytte. Dersom regjeringen ønsker å endre loven til kun å gjelde utbytte, vil det være en gavepakke til investorer som ønsker å tjene penger på offentlig finansiert skoledrift. Vi viser til diskusjonen rundt dette i kapittel 4.

Kunnskapsdepartementet har i skrivende stund (januar 2014) sendt et hastenotat⁴ om forslag til endringer i privatskoleloven ut på høring. Det inneholder blant annet en tempoplan for de ulike etappene i den varslede lovendringen. Den første etappen i prosessen gjelder en dispensasjonsordning for ”enkelte private realfagsgymnas og yrkesfagskoler”. Det vil kreve en endring av privatskolelovens § 2-1, noe regjeringen ønsker stortingsbehandling av allerede før sommeren. En slik dispensasjonsmulighet er alt den trenger for å kunne slippe til flere private skoler, inkludert aktører med kommersielle interesser, som allerede har posisjonert seg nettopp med tanke på en slik åpning⁵.

3. Kommersialisering og kravet om særskilt formål

Utvalget John Bauer, Akademiet, Noroff og Sonans videregående skoler er ikke tilfeldig. De slapp til under Friskoleloven av 2003, men ville ikke ha fått godkjenning etter dagens regelverk. For at skoledrift skal være kommersielt interessant for investorer, må det kunne være mulig å tiltrekke seg et stort og/eller økende antall elever. Derfor er videregående nivå, med større grad av valgfrihet og mobilitet blant elevene, i utgangspunktet mer interessant enn grunnskolen - hvor lokalisering og elevenes valg og mobilitet er vanskeligere å påvirke. Det er med andre ord lettere å skreddersy populære og kommersielt interessante studietilbud til elever på videregående nivå enn i grunnskolen.

Så godt som alle de videregående skolene som ble etablert i henhold til Clemets privatskolelov, inngår i større konsern eller konsernlignende strukturer. Det gjelder nettopp de selskapsgruppene som er nevnt ovenfor (John Bauer er nedlagt). Foruten disse er det kun Handverksskolen AS, Stiftelsen Toppidrettsgymnaset i Telemark og Wang Toppidrett Stavanger AS som er i drift og mottar tilskudd. Dette gir en god indikasjon på hvilke aktører man vil åpne for ved en gjeninnføring av Friskoleloven. I følge Udirs tilsyn ved tre av de fire selskapsgruppens skoler har hovedregelen vært grove brudd på regelverket og kreative forsøk på omgåelse av forbudet mot fortjeneste.

4. Tilsyn, byråkrati og forbud mot fortjeneste

Det er Udir som behandler søknader om godkjenning av skoler etter Privatskoleloven, samt fører tilsyn med at skolene drives i henhold til denne. Dermed er det også de som håndhever forbudet mot fortjeneste. Det er åpenbart en komplisert affære. Jo større grad av konsernstrukturering og jo mer selskapsgruppene driver internkjøp av varer og tjenester fra egne virksomheter, desto mer ressurser kreves i Udirs tilsynsavdeling. Ressursbehovet vil naturlig nok øke i takt med omfanget av privatskoler/friskoler som mottar tilskudd.

Debatten rundt hvor realistisk det er å hindre kommersielle eiere fra å hente ut fortjeneste under slike forhold, fikk mye oppmerksomhet i stortingsvalgkampen 2013. Både NRK⁶, Sveriges Television⁷ og For velferdsstaten⁸ bidro til å belyse hvordan et slikt forbud alene er et utilstrekkelig virkemiddel. I disse debattene er det viktig å skille mellom forbud mot utbytte og forbud mot å ta ut en hver form for fortjeneste. Utelukkende å regulere utbytte, da dette kun er en av mange måter å hente ut fortjeneste på, er meningsløst. Professor Terje Hansen ved Norges Handelshøyskole er av dem som har beskrevet hvor naivt en utbytteregulering er.⁹

Privatskoleloven går mye lengre enn et forbud mot aksjelovens snevre definisjon av "utbytte". Privatskoleloven forbyr også, gjennom formuleringene i § 6-3, alle andre måter å hente ut fortjeneste/overskudd/profitt på. Dette er avgjørende, ettersom "utbytte" i denne sammenheng kun henviser til penger hentet ut gjennom regnskapsposten "utbytte". Vi ser en gjennomgående tendens til at kommersielle aktører ønsker å begrense debatten til å gjelde nettopp utbytte - og bare det. Gjennom en slik begrensning av debatten kan de ved formuleringer som "vi tar ikke utbytte" fremstå som ideelle aktører, mens de i

realiteten sluser penger ut gjennom andre kanaler, som er vanskeligere å kontrollere. Denne strategien så vi særlig i debatten om ”utbyttebegrensning” i barnehagene, men nå ser vi samme tendensen også i debatten om skole.¹⁰

Dette er også bakgrunnen for at formuleringen i regjeringserklæringen om at ”*Friskoler skal ikke kunne betale utbytte til eierne*”, kan tolkes i svært ulike retninger. Mener regjeringen at Privatskoleloven bør endres slik at forbudet kun gjelder aksjelovens definisjon av utbytte? Eller har man lagt den mer folkelige forståelsen av ordet ”utbytte” til grunn, slik at setningen i realiteten innebærer en videreføring av dagens forbud mot alle former for privat fortjeneste?

Selv om Privatskoleloven altså forbyr både utbytte og alle andre måter å hente ut privat fortjeneste på, viser tilsynene fra Udir og vår gjennomgang at dette likevel ikke hindrer disse aktørene i å sluse penger ut av skolene. Alle selskapsgruppene vi har studert, utgjør en sammenblanding av skoler med tilskudd som er underlagt Privatskoleloven, og andre skoler eller selskaper som ikke er underlagt denne lovens krav. Det kan være eiendomsselskaper, vikarbyråer, konsulent- og revisjonsselskaper etc. Udires tilsynsrolle kompliseres tilsvarende. Denne oppsplittingen i mange ulike selskaper, samt omfattende krysseierskap, åpner for kommersielle konsernstrategier. Handel mellom skolene og andre selskaper underlagt de samme eierne, kalt *nærstående selskaper*, er ikke forbudt så lenge det er *nødvendige tjenester* anskaffet til en *rimelig pris*, dvs. ikke over markedspris. Slik handel er en gjennomgående tendens blant disse aktørene, men Udir har i flere tilfeller avdekket at den skjer til overpris. På denne måten blir tilskudd sluset ut av skolene og over til eierne. Kontroll av dette er forståelig nok svært ressurskrevende for direktoratet, ikke minst fordi det ikke finnes noe fastsatt nivå for hva som er markedspris, slik at det til en viss grad må baseres på skjønn.

Felles for mange av skoleselskapene er at de ofte har store *andre driftskostnader* - til å dekke IKT, husleie, regnskapstjenester, renhold etc. I selskaper tilknyttet samme konsern er det vanlig praksis at en viss andel av *andre driftskostnader* dekkes inn gjennom felleskostnader i konsernet. Det skaper selvfølgelig kontrollproblemer i forhold til lovens krav om at alle pengene skal komme elevene til gode. Loven krever nemlig at alle slike tjenester både er relevante og leveres til en pris som ikke overstiger markedspris. Hvilket beregningsgrunnlag som da må legges til grunn, er vanskelig å estimere, noe minst en av tilsynssakene illustrerer.

En vesentlig svakhet med det nåværende regelverket er at krav om tilbakebetaling av urettmessig anvendte tilskudd retter seg mot de aktuelle skolene, ikke mot eierne eller deres investeringsselskaper som har beriket seg av tilskuddet. Dermed er det mulig å tappe skoleselskapene for store midler, mens eierne sitter igjen med store gevinster - selv om pengene blir krevd tilbakebetalt eller selskapet går konkurs. Under dagens lovverk og praksis blir tilbakebetalingskravene mot skolene aller mest en straff mot elevene, selv om det er eierne og styremedlemmene som har brutt loven og beriket seg. Dette strider mot allmenn rettsoppfatning. Så lenge sanksjonene ikke kan rettes direkte mot dem som bryter loven, er det tvilsomt om de virker avskrekkende på spekulative investorer.

5. John Bauer-skolene

John Bauer Oslo AS (JBO) og John Bauer Bergen AS (JBB) var eid av John Bauer Norge AS, som igjen var deleid (49 %) av Skolekompaniet AS. Ingen av disse selskapene finnes i dag. Ikke lenge etter godkjenningen sommeren 2005 inngikk skolene en rekke avtaler med nettopp det nevnte eierselskapet, Skolekompaniet AS, om levering av diverse ytelser; personal-, rådgivnings- og rekrutteringstjenester, samt etablering av skolelokaler, avtale om bistand ved innkjøp, leie av daglig leder og etablering av pensjons- og forsikringsordninger.

Disse avtalene kjennetegnes ifølge Udirs tilsynsrapporter¹¹ ved at prisene i liten grad legitimerer tjenestenes omfang. Skolene var rett og slett ute av stand til, helt eller delvis, å dokumentere hvilke ytelser de hadde mottatt for betalingen. Derfor kunne de heller ikke dokumentere at ”alle pengene var kommet elevene til gode”, slik som loven krever. Rapportene viser at de to skolene i all hovedsak opererte på samme måte.

Det var også inngått avtaler om levering av tjenester i forbindelse med etablering, utvikling og drift av skolene, herunder betaling for John Bauer-konseptet og merkevaren. Kostnaden for dette var satt til kr 4.800,- per elev per år. Utover et elevadministrasjonssystem, som Udir legger til grunn at ikke kan overstige kr 150,- per elev per år, fantes det ikke noe legitimt grunnlag for disse transaksjonene. Skolene kunne heller ikke her dokumentere noen motytelse. Udir kalte vederlaget ”en ren overføring til skolens eier, og derved en økonomisk gevinst ved privatskoledriften på eierens hånd”.

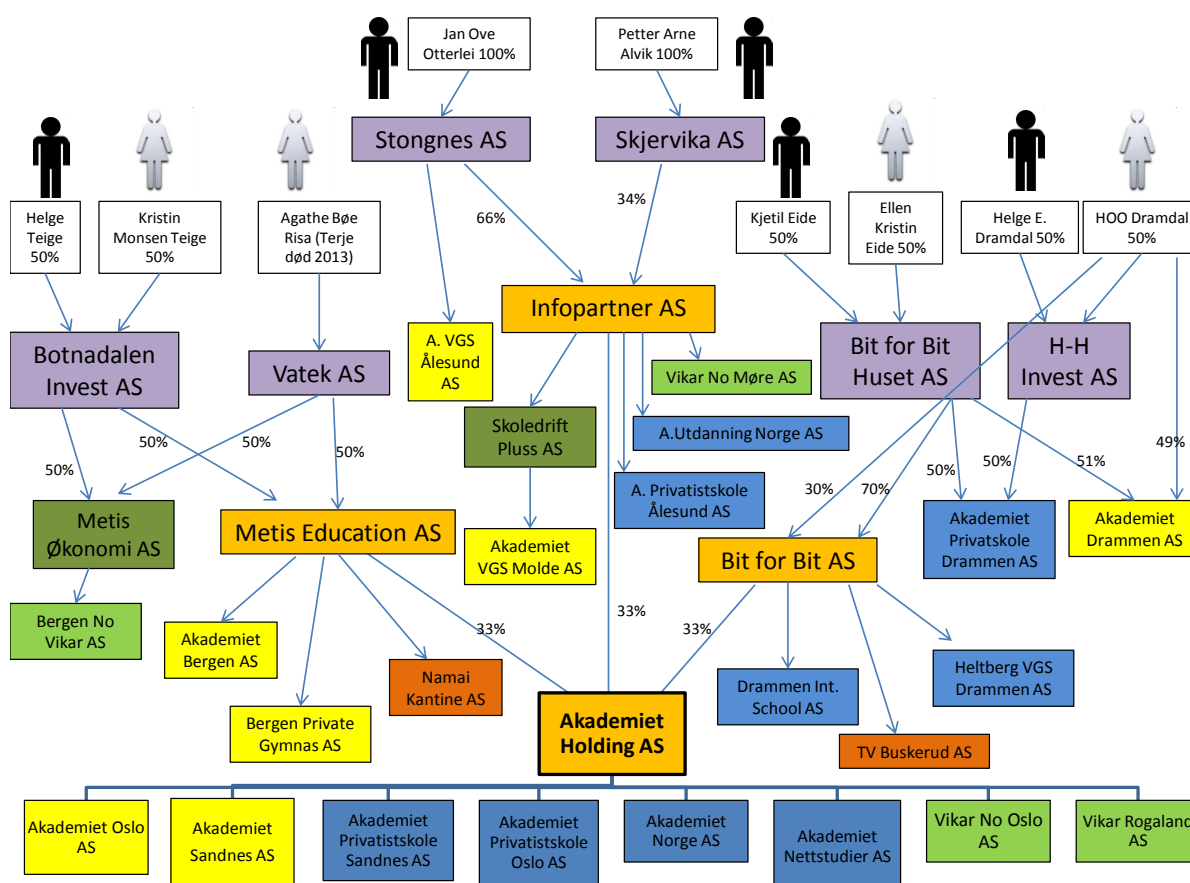
Totalt ble det krevd tilbakebetaling av kr 3.310.375,- fra JBB og kr 3.951.506,- fra JBO. Udir avdekket også en del andre mangler ved disse skolene, som ikke omhandlet bruken av tildelte midler, men som var i strid med andre krav i Privatskoleloven. Direktoratet varslet et utvidet tilsyn - med trussel om mulig tilbaketrekking av godkjenningen av skolene.

Samme måned som tilsynsrapportene ble publisert, i juli 2008, ble JBO slått konkurs og avvirket driften.¹² 150 elever sto uten skoleplass, og Oslo kommune fikk midt i sommerferien jobben med å finne andre skoleplasser til elevene. Sigve Austheim, daglig leder og eier i JBN, samt styreleder i JBO, var dessuten sammen med medeier i John Bauer, Kåre Syltebø, innblandet i flere andre skolekonkurser¹³. Rotet ved JB-skolene var omfattende¹⁴. JBB ble i en overgangsperiode overtatt av ansatte, skiftet navn til Bergen Private Gymnas (BPG), og fortsatte driften med statstilskudd. Skolen ble senere inkorporert i et enda mer innfløkt selskapskonglomerat; nemlig *Akademiet-gruppen*.

I juni 2013 ble dessuten hele det svenske John Bauer-konsernet, som var deleier i JB-skolene i Norge fram til de la ned¹⁵, slått konkurs. 1600 ansatte ble berørt og 10 500 svenske skoleelever sto uten skoleplass. Selskapet hadde utestående gjeld på over en milliard svenske kroner, som det ikke var dekning for i konkursboet.¹⁶ Eier og daglig leder i det svenske JB-konsernet kjøpte deretter, med ny lånefinansiering, flere av skolene tilbake fra konkursboet og startet opp under nytt navn.¹⁷ Mange av de andre skolene ble overdratt til diverse nye eiere, og fortsatte dermed driften.

6. Akademiet-skolene og Bergen Private Gymnas (BPG)

Som kartet nedenfor viser, inngår alle Akademiet-skolene i et stort og nærmest uoversiktlig konglomerat av selskaper. Noen eies direkte av underkonsernet Akademiet Holding AS, mens andre eies av et av holdingselskapets tre eierselskaper - og atter andre av noen av disse eiere igjen. Det foreligger omfattende krysseierskap, men det er svært vanskelig å utlede fra organisasjonskartet hvilket forhold det er mellom alle skolene.

Informasjon hentet fra proff.no 10.09.13-24.09.13

Selv om selskapskartet gir et inntrykk av forvirring, finnes likevel et slags system. I konsern- eller konsernlignende strukturer peker eierne ofte ut styrene og daglig leder i alle leddene nedover i kjeden, noe som også er et kjennetegn ved Akademiet. Kjetil Eide, Petter Arne Alvik og Jan Ove Otterlei innehar flest verv totalt i konglomeratet. Ut ifra eierstrukturene kan det likevel virke noe tilfeldig fra hvilket selskap og i hvilket år det blir tatt ut utbytte. Det varierer sterkt fra år til år, både i investeringselskapene og i de underliggende selskapene. Eksempelvis ble det fra Metis Økonomi AS betalt ut 19 millioner kroner i utbytte i 2012 (proff.no), mot et gjennomsnitt på rundt 2 millioner i de fire foregående årene.

Eierne hadde en samlet formuesøkning på over 24 millioner kroner mellom 2009 og 2011.

I juni 2013 publiserte Udir midlertidige tilsynsrapporter fra seks Akademiet-skoler og fra Bergen Private Gymnas (BPG), hvor det ble varslet krav om tilbakebetaling av til sammen 18,5 millioner kroner. Bakgrunnen for tilbakebetalingskravet var systematiske brudd på regelverket for bruk av offentlige tilskudd. Gjennom omfattende internhandel hadde Akademiet-konsernet sluset offentlige skolepenger ut av skolene og over til såkalte *nærstående selskaper*. Deler av denne saken har også vært belyst i Bergens Tidende¹⁸, Drammens Tidende¹⁹ og VG²⁰.

De endelige tilsynsrapportene ble publisert i desember 2013.²¹ Da var noen av skolenes innvendinger tatt til følge og kravet ble justert ned til 12,7 millioner. Reduksjonen i kravet er et resultat av forhandlinger om beregningsgrunnlag, samt at Udir har valgt ikke å kreve tilbake alle tilskuddene knyttet til ulovlige forhold.²² Noen av skolene har varslet at de fremdeles vil anke avgjørelsen inn for Kunnskapsdepartementet.²³

BPG, som overtok driften ved John Bauer-gymnaset i Bergen i 2008, fikk et av de største tilbakebetalingskravene mot seg. Der ble det eksempelvis avdekket 80 % høyere husleie enn markedspris, 70 % overpris på innleie av daglig leder fra nærstående selskap, samt overpris på vikarer, IT-konsulenter og tjenester fra ulike ledd i samme konsern. Hele 90 % av totale midler utenom lønn og avskrivninger var gått til innkjøp fra nærstående selskaper. Internhandelen har i følge Udir vært både uforsvarlig og overpriset. I tillegg til ikke å la alle pengene komme elevene til gode, har skolene hatt en uforsvarlig og lovstridig økonomiforvaltning.

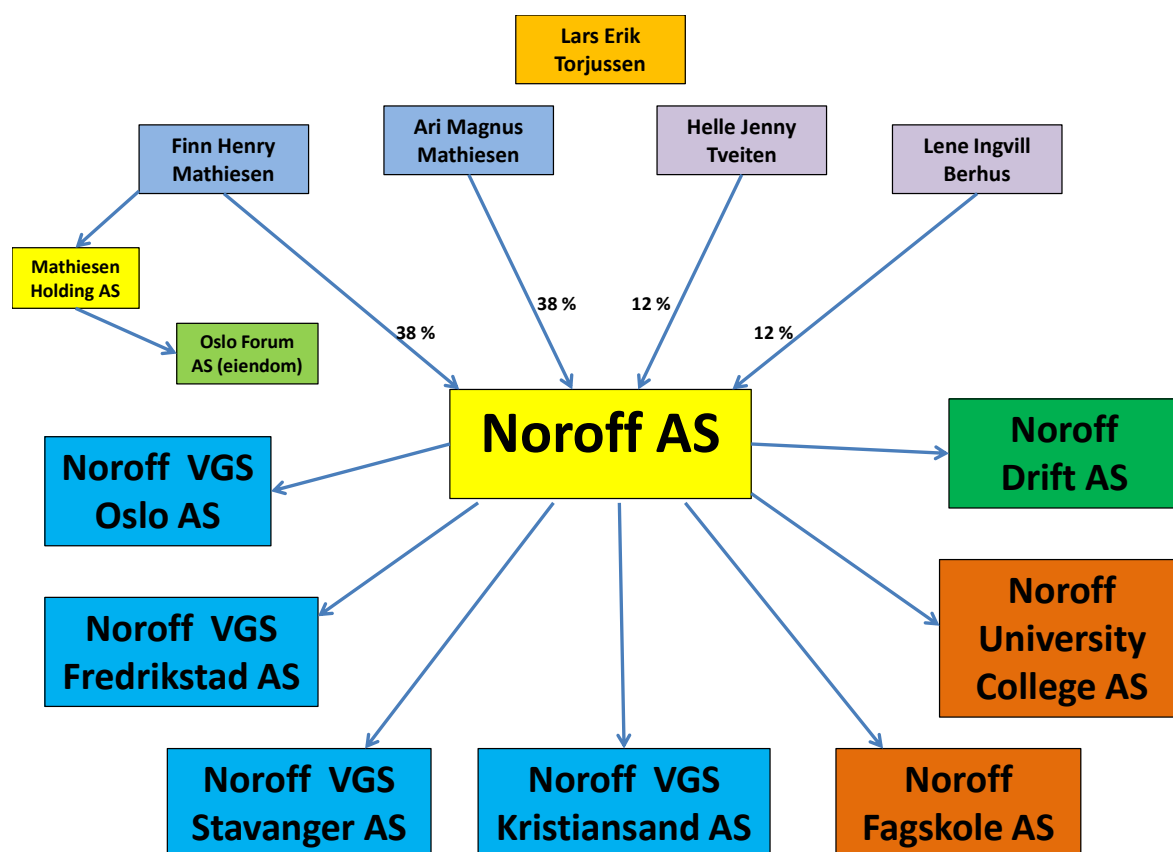
For å gjennomføre sitt tilsyn måtte Udir gå gjennom alle regnskapene og fakturaene mellom skolene og de nærstående selskapene, og deretter skaffe seg kunnskap om markedspris på hver enkelt tjeneste. Når det gjelder leie av lokaler, må dette eksempelvis skje helt ned på kvadratmeternivå. Fram til de foreløpige tilsynsrapportene fra de seks Akademiet-skolene og BPG ble publisert i juni, hadde Udir brukt til sammen tre årsverk på tilsynet ved dem. En ny runde med motsvar og justering av krav la beslag på ytterligere 1,5 årsverk, altså til sammen 4,5 årsverk på disse få tilsynene alene.²⁴ Akademiet-gruppens ulike talspersoner har ved ulike anledninger varslet at de fremdeles vil bestride kravet.

Akademiet hadde per september 2013 13 søknader om godkjenning inne til behandling hos Udir: 4 Montessoriskoler (2 grunnskoler og 2 videregående), 8 toppidrettsgymnas og en allmenn videregående skole. Disse skolene er allerede registrert som aksjeselskaper i Brønnøysund-registeret. I følge dette omfatter konsernet også skoler som ikke mottar tilskudd fra Udir, og som derfor heller ikke er underlagt Privatskoleloven. Akademiet kombinerer altså skoler med tilskudd underlagt forbudet mot fortjeneste med formelt kommersielle skoler uten en slik juridisk begrensning. Totalt mottok Akademiet-skolene 180 millioner kroner i statsstøtte for året 2011.²⁵

7. Noroff-konsernet

Noroff-konsernet er mindre og eierstrukturen er også enklere enn i Akademiet. I tillegg til holdingselskapet Noroff AS består konsernet i følge årsregnskapet for 2012 blant annet av fire videregående skoler. Det er disse som mottar statstilskudd. Noroff oppgir på sine nettsider at disse skolene tilbyr programmer innen fagkretsen medier og kommunikasjon.²⁶ Videre driver gruppen en fagskole innen IT, design, medier og kommunikasjon og høyskolen Noroff University College AS. Studiene ved Noroff Fagskole og Noroff University College tilbys ifølge konsernets årsberetning som nettstudier.

I tillegg til skoleselskapene inngår Noroff Drift AS i konsernet - med følgende formål: "Salg av konsulent- og administrative tjenester, drift og utleie av fast eiendom samt alt hva herved står i forbindelse. Selskapet skal også kunne investere i selskaper med lignende virksomhet." Av driftsinntekter på 30 millioner i 2012, gikk 19 millioner til "vareforbruk".

Informasjon hentet fra proff.no og skatteetaten 07.11.2013

Daglig leder i Noroff AS, Lars Erik Torjussen, er også styreleder i Noroff University College, Fagskole og Drift, og daglig leder i de to sistnevnte. Styreleder i Noroff AS og i de fire videregående skolene med statstilskudd, Finn Henry Mathisen, er samtidig en av to hovedeiere i Noroff AS. Den andre er Ari Magnus Mathisen. Disse to eier 38 % hver. De gjennomgående rollene som styreleder og daglig leder er typisk for slike konsernstrukturer.

Noroff Fagskole AS het tidligere Noroff Instituttet AS. Selskapet solgte tjenester til de fire videregående skolene, på en måte Udir mente var i strid med Privatskoleloven. Selskapene som driver henholdsvis Kristiansand-skolen og Stavanger-skolen, eksisterte også tidligere, men endret navn og formål i 2005. Stavanger-selskapet som ble til en Noroff-skole med statstilskudd, het fram til 2005 Salome AS, og hadde "salg av klær og utstyr" som forretningsmessig formål. Selskapet som i 2005 ble til Noroff i Kristiansand het tidligere IT-Gymnas AS, hvis formål, i tillegg til IT-opplæring, var "deltagelse i andre selskaper med samme eller lignende formål".

Udir førte tilsyn ved de fire Noroff-skolene i 2010. Direktoratet avdekket da en gjennomgående ulovlig praksis vedrørende bruk av tilskudd og skolepenger. Vi gjengir her ulike utdrag fra tilsynsrapportene, som på følgende punkter er like for alle fire skolene:

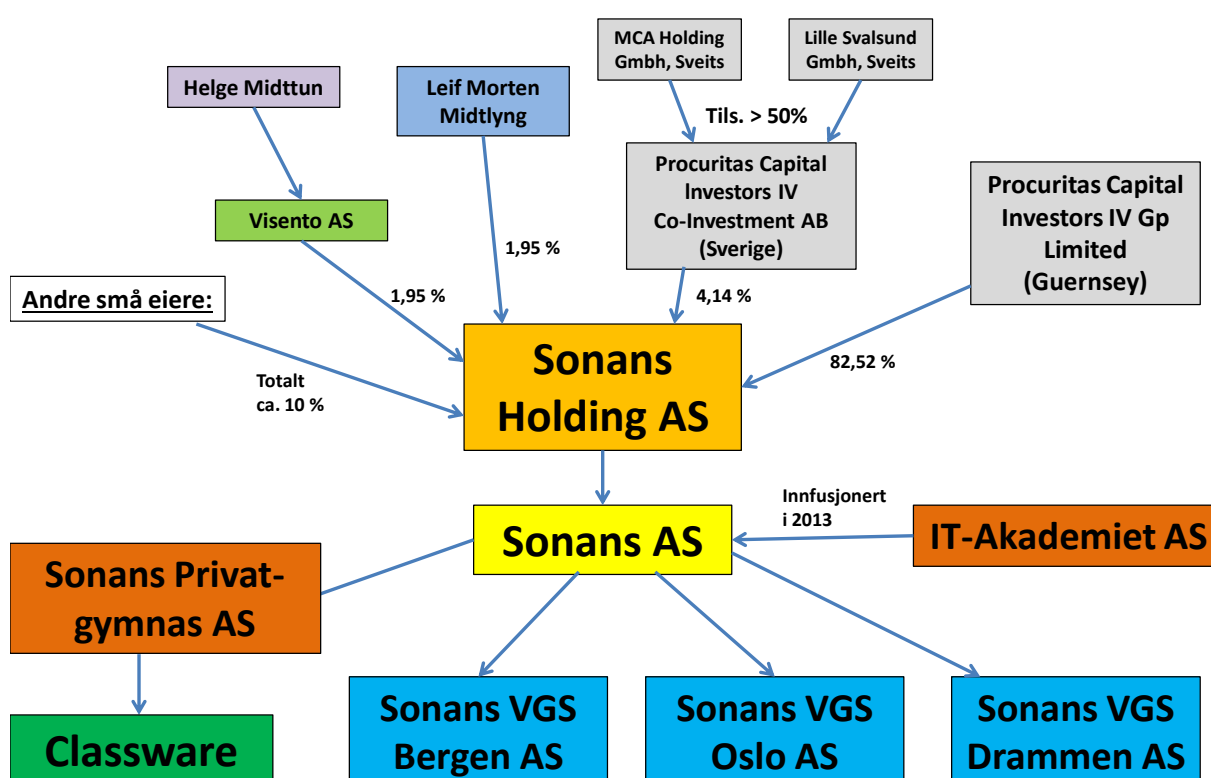
"Skolen kjøper administrative og tekniske tjenester fra morselskapet Noroff AS og søsterselskapet Noroff Instituttet AS. Disse kostnadene for konsernet som helhet fordeles ut ved at skolen betaler for en andel som skal reflektere skolens bruk av tjenestene. Denne bruken er vurdert til å være fordelingen mellom skolens antall elever delt på totale antall elever på videregående skole og fagskoler. Kravet i privatskoleloven § 6-3 legger føringer på at det må være konsistens mellom kostnadenes relevanse/pris og tjenestens/produktets ytelse. Det må være en direkte sporbarhet til ytelsens faktiske kostnad utover en ren sjablongmessig fordeling av kostnader basert på elevantall. Skolens betaling av administrative og tekniske tjenester fra konsernet basert på en sjablongmessig fordeling av kostnadene er i strid med privatskoleloven § 6-3."

"Skolen kjøper administrative og tekniske tjenester fra morselskapet Noroff AS og søsterselskapet Noroff Instituttet AS. Begrunnelsen for denne innretningen er i følge skolen å sørge for mest mulig effektiv drift av konsernet gjennom stordriftsfordeler. De tjenester som leveres fra henholdsvis Noroff AS og Noroff Instituttet AS er imidlertid ikke i tilstrekkelig grad synliggjort/spesifisert gjennom skriftlige avtaler mellom partene. På grunnlag av ovennevnte finner Udir at skolen ikke tilfredsstillers privatskolelovens krav om en forsvarlig økonomi- og regnskapsforvaltning, jf. privatskoleloven § 5-2 andre ledd bokstav f)."

"Skolens omfattende handel med nærstående parter uten god synlighet til underliggende kostnadsdrivere medfører at skolen ikke tilfredsstillers kravet om forsvarlighet i økonomi- og regnskapsforvaltningen. Skolen har også manglende forsvarlighet knyttet til rutinene for arbeidsdelingen av økonomiforvaltningen. Begge disse forholdene er brudd på privatskoleloven § 5-2 andre ledd bokstav f)."²⁷

8. Sonans-konsernet

Sonans-skolene har en ugjennomtrengelig eierstruktur. De er organisert etter en klassisk konsernstruktur, med et holdingselskap på toppen, Sonans Holding AS, som eier underkonsernet Sonans AS, som i sin tur er morselskapet til de ulike skolene - organisert som aksjeselskaper (datterselskaper). I tillegg til selskapet Sonans Privatgymnas AS, som ble stiftet i 1999 og driver privatistundervisning på videregående nivå med karakterforbedring som markedsføringsstrategi, gjelder dette tre allmenne videregående skoler med statstilskudd i Oslo, Bergen og Drammen, all med oppstart i 2004 og 2005.

Informasjon hentet fra proff.no 07.11.13 + Årsregnskap 2012 + Bolagsstämman 2012

I likhet med Akademiet og Noroff består konsernet av skoler med og uten godkjenning og tilskudd etter Privatskoleloven. Udir har til nå ikke ført tilsyn med noen av de tre statsstøttede skolene. Derfor vet man heller ikke om tilskuddene anvendes i tråd med loven.

Det mest oppsiktsvekkende trekket med Sonans-konsernet er likevel å finne på eiersiden. Som nevnt er skolene eid av Sonans Holding AS gjennom selskapet Sonans AS. Sonans Holding AS ble opprettet i 2010. Dette skjedde i forkant av at konsernet ble kjøpt av investeringsfondet Procuritas Capital Investors IV L.P., som i 2011 sikret seg 82,52 % av aksjene.²⁸ Procuritas Capital er i følge deres egne hjemmesider registrert i skatteparadiset Guernsey, og driver med finansielle oppkjøp og investeringer i ulike bransjer i hele

Skandinavia.²⁹ Sammen med det Guernsey-registrerte investeringselskapet finnes også det svensk-registrerte selskapet PCI IV Co-Investment AB på eiersiden av Sonans Holding AS, med 4,14 % av aksjene. Det svenske fondet er ifølge aksjonærprotokollen eid av en rekke ulike personer og foretak, hvorav de fleste er svensk-registrerte. Likevel er de to største aksjepostene, henholdsvis MCA Holding GmbH og Lille Svalsund GmbH som til sammen har flertall, registrert i Sveits. Ved siste ekstraordinære generalforsamling i 2012 var alle aksjonærene representert ved en og samme person; Peter Toyberg.

I de norske skoleselskapene er Leif Morten Midtlyng gjennomgående daglig leder og styreleder. I tillegg er han daglig leder i Sonans AS og Sonans Holding AS, hvor Helge Midttun er styreleder. De to eier hver for seg 1,95 % av Sonans Holding AS. I tillegg er det en rekke andre norske småaksjonærer som til sammen eier de rundt 10 % resterende aksjene.

Regnskapet til Sonans Holding AS for 2012 viser at bruken av både aksjonærlån og konsernfordringer er omfattende. Morselskapet Sonans Holding AS har en langsiktig gjeld i form av aksjonærlån på nesten 54 millioner kroner til Procuritas Capital Investors (Guernsey), og tilsvarende på ca. 2,7 millioner kroner til PCI Co-Investment (Sverige). Fordringer og kortsiktig gjeld i 30-millionerklassen finnes overfor "foretak i samme konsern". En slik bruk av gjeld og fordringer tilrettelegger generelt for å overføre verdier mellom ulike ledd i konsernet, og kan bety at det også er gjort i dette tilfellet. Det regnskapsførte overskuddet i Sonans Holding AS var i 2012 på nesten 17 millioner kroner. Konsernets samlede mottak av offentlige tilskudd til undervisning var til sammenligning på nesten 44 millioner. Utbytte ble tatt ut i Sonans AS, men ikke i Sonans Holding AS. *Utbytte* ble heller ikke tatt fra noen av de tre videregående skolene med statstilskudd. Disse har derimot gjennomgående høye "andre driftskostnader", noe som kan skjule pengeoverføringer.

Sonans Privatgymnas AS mottar ikke statsstøtte og er dermed ikke underlagt Privatskoleloven. Men det er av interesse ettersom det inngår i samme konsern. I følge bedriftsdatenbanken proff.no, som baserer seg på opplysninger fra Brønnsundsregisteret, har selskapet gjennomgående store årsresultat, utbytter og konsernbidrag de siste årene.³⁰ Årsregnskapet for 2012 viser at Sonans Privatgymnas AS har kundefordringer på alle de tre statsstøttede skolene i konsernet. Det betyr at det foregår handel mellom dem. Regnskapene i de statsstøttede skolene (2012) viser i sin tur at det foregår relativt store kapitalforflytninger mellom dem og både morselskapet og andre selskaper i konsernet, i form av fordringer og kortsiktig gjeld ("*mellomværende*").³¹

Skolene har bygget opp betydelig gjeld til sine eierselskap. Sonans VGS Bergen har for eksempel større gjeld til selskap i samme konsern (ca. 15 M NOK) enn hva skolen årlig mottar til sammen av statstilskudd (ca. 8 M NOK) og elevinnbetalinger (ca. 1 M NOK).

Det er all mulig grunn til å vekke tilsynsmyndighetenes interesse for Sonans-skolene. Likevel kan man spørre om det faktisk er mulig å inndrive den nødvendige, helhetlige informasjonen som skal til for å føre effektivt tilsyn. Fra Guernseys selskapsregister fikk vi klart svar på vår henvendelse for å få utlevert årsregnskap og aksjonærprotokoll i PCI IV L.P.; "vi holder ikke slike opplysninger, da loven her i landet ikke krever det".

9. Oppsummeringer og politiske anbefalinger

De konkrete erfaringene med selskaper som driver kommersielle videregående skoler med statstilskudd, er nedslående. På tross av at relativt få skoler ble godkjent etter Kristin Clemets friskolelov av 2003, har vi allerede opplevd skolekonkurser, grove og systematiske brudd på lovens forbud mot fortjeneste og skjult eierskap i skatteparadis. I realiteten drives størsteparten av skolene som ble godkjent som følge av friskoleloven av 2003, kommersielt. Dette skjer på tross av lovens klare forbud mot en hver form for privat fortjeneste. Forbudet mot privat fortjeneste er dermed ikke tilstrekkelig for å begrense kommersialisering. Erfaringene er like entydige i skolen som i andre sektorer av velferdsstaten: Når private investorer slippes inn i offentlig finansierte tjenester, går de inn med sikte på å få avkastning på sine investeringer.

En måte å tilsløre en omgåelse av forbudet mot fortjeneste på er gjennom såkalt strategisk selskapsstrukturering. Det betyr å splitte opp virksomheten i en rekke selskaper med felles eierskap i form av konsern eller konsernlignende strukturer. Disse selskapene driver så omfattende internhandel (kjøp av tjenester, betaling for merkevarer, leie av lokaler m.v.). Verken oppsplitting i mange selskaper eller handel med nærstående er ulovlig i dag, men overprising av tjenester og leieutgifter er i strid med Privatskoleloven. Men siden det ikke finnes noen fastsatt pris for slike tjenester, man må forholde seg til det litt upresise "gjengs markedspris". Ettersom direkte utbytte fra skoleselskapene er lett å avsløre ved tilsyn, er det særlig gjennom internhandel, høye lederlønninger, styre- og konsulenthonorarer at man henter ut fortjeneste. Alt dette gjør forståelig nok tilsyn med skolene til en komplisert affære, godt illustrert gjennom rapportene om Akademiet-skolene og BPG.

Erfaringene med forbudet mot fortjeneste er at det er svært krevende å håndheve, og et flertall av skolene som slapp til som følge av Clemets friskolelov, er altså tatt for brudd på dette forbudet. Det ser derfor ut til at det heller er kravet om et spesielt formål for skolen som har hindret kommersialisering i stort omfang. Dersom sistnevnte krav tas vekk, betyr det derfor i realiteten en full åpning for kommersielle aktører. Det er nettopp en slik fjerning av kravet om alternativt formål som er hovedinnholdet i Høyre/FrP-regjeringens politikk. I tillegg vurderer regjeringen å utvide den statlige støtten gjennom også å tilby kapitaltilskudd for å dekke investeringer, noe som vil øke mulighetene for privat berikelse for eierne, slik vi har sett det innen barnehagesektoren.

For å demme opp mot kommersialiseringen av skolen, vil følgende være avgjørende:

- Kravet om alternativt formål for å kunne få tilskudd til private skoler har vist seg nødvendig for å begrense kommersialiseringen og må opprettholdes.
- Sanksjonene mot lovbrudd må skjerpes. Skoler og skoleeiere som tas for brudd på loven bør miste retten til fortsatt drift, nye godkjenninger og nye tilskudd, samt kunne ansvarliggjøres også økonomisk.
- Privatskoleloven bør gjennomgås med tanke på å begrense mulighetene til strategisk selskapsstrukturering og internhandel mellom nærstående selskaper.
- Skoleselskaper bør ikke få rett til kapitaltilskudd for å dekke investeringer.
- Utdanningsdirektoratet må føre tilsyn med Sonans-konsernet.

Vedlegg 1: Kronikk

Atle Forfang Rostad, rådgiver i For velferdsstaten

Et dårlig skoleeksempel: Høyre åpner igjen for kommersielle

Publisert i Bergens Tidende 26.1.2014 og i Dagsavisen 30.01.2014

Regjeringen har nå satt i gang en prosess for å endre privatskoleloven slik at alle typer private skoler skal kunne søke om tilskudd, uhindret av dagens krav til særskilt formål. Det vil skape et større marked for kommersielle skoleselskaper, tiltrukket av den lukrative muligheten for å tjene penger på offentlig finansiert skoledrift. Helt ulovlig, men samtidig ganske risikofritt.

Uten en grundig lovrevisjon vil regjeringen nå be Stortinget om å godkjenne en dispensasjonsordning.

Regjeringen ønsker handlingsrom til raskere å kunne innfri sine valgløfter til de kommersielle skoleselskapene. Et slikt hastverk har vi sett før; da Kristin Clemet var kunnskapsminister for Høyre under Bondevik II-regjeringen. Rett etter at regjeringen hennes hadde tapt valget i 2005, godkjente hun en rekke søknader om skoledrift, på tross av at de hadde fått avslag fra Utdanningsdirektoratet. De fleste søknadene var fra de samme kommersielle skoleselskapene som de senere årene har vært innblandet i en serie av juks og ulovligheter. I sin iver etter å kopiere Clemets frislipp ser dessverre ikke kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen ut til å ha tilegnet seg kunnskapen om disse forholdenes *gjennomgående* karakter. Eller kanskje det ikke er kunnskap om situasjonen som er problemet, men hensynet til helt andre interesser?

For velferdsstaten har studert eierstrukturer og bruk av offentlige midler i de videregående skolene som ble godkjent med rett til tilskudd etter Clemets friskolelov av 2003. Kravet til religiøst eller pedagogisk formål ble da opphevet, og tilskuddene ble gjort tilgjengelige for alle som tilfredstilte visse krav til innhold og kvalitet. Investorer strømmet til. Mange skoler uten særskilt profil fikk starte opp med offentlige midler. Disse skolene tilhører i all hovedsak fire selskapsgrupper: John Bauer (konkurs/nedlagt), Akademiet, Noroff og Sonans. De tre sistnevnte har til dags dato fått beholde sine årlige tilskudd på tross av at de driver kommersielt, noe Privatskoleloven i prinsippet forbyr.

Utdanningsdirektoratet har gjennom tilsyn med de tre førstnevnte avslørt at ulovlig omgang med tilskudd og skolepenger er et gjennomgående trekk ved disse skolene. Alle disse tre selskapsgruppene er tatt i unndragelse av offentlige midler, og dermed brudd på Privatskolelovens krav om at alle midlene skal komme elevene til gode. Offentlige tilskudd og skolepenger har blitt overført til eierne gjennom tvilsomme transaksjoner i svært strategisk utformede selskapsstrukturer.

Etter et tilsyn ved John Bauer-skolene i Oslo og Bergen i 2008 kom direktoratet med et stort tilbakebetalingskrav, basert på ulovlige overføringer av penger fra skolene til eierselskapet. John Bauer Oslo slo seg da likegodt konkurs. John Bauer Bergen ble overtatt av andre og skiftet navn til Bergen Private Gymnas (BPG), som nå er under samme eierskap

som Akademiet-skolene. I fjor ble alle Akademiet-skolene og BPG tatt i juks, og Utdanningsdirektoratet har dermed nok en gang kommet med et stort tilbakebetalingskrav mot skoler som spekulativt omgår forbudet mot utbytte og pengeoverføringer til nærstående selskap. Også Noroff-skolene ble tatt for ulovlig omgang med offentlige midler etter et tilsyn i 2010, og fikk en rekke pålegg.

Sonans, som er det fjerde skoleselskapet, har til nå ikke vært gjenstand for et slikt tilsyn. Det kunne det likevel være god grunn til, ikke minst fordi hovedeier(ne) skjuler seg bak investeringsfondet Procuritas Capital Investment IV Gp Limited, registrert i skatteparadiset Guernsey. Til overmål uttalte Sonans' kommunikasjonsdirektør nylig i Morgenbladet at "heller ikke privatskoler drives utelukkende (vår utheving) av profittjag". En illustrerende forsnakkelse?

Vi vet ikke hvem som eier Sonans-skolene, ettersom et av poengene med skatteparadiser er at de ikke oppgir slik informasjon. Men vi vet at konsernet flytter store penger internt, og at deler av eierskapet også er spredt til Sveits via Sverige. Da er det all grunn til å vekke tilsynsmyndighetenes interesse for selskapet, hvis de i det hele tatt klarer å fremdrive nødvendig informasjon. Fra selskapsregisteret Guernsey fikk vi nemlig følgende svar på vår forespørsel om årsregnskap og aksjonærprotokoll: "vi holder ikke slike opplysninger, da loven her i landet ikke krever det". Skattevesenet vil også møte mange av de samme utfordringene som Utdanningsdirektoratet, et stort paradoks så lenge skolene er finansiert av nettopp skattepenger.

Kontinuerlig tilsyn med alle landets private skoler krever betydelige ressurser. Derfor avdekkes neppe alle skandalene. Økt omfang av kommersielle skoler vil i kombinasjon med deres kreative selskapsstrukturer vanskeliggjøre innsyn, og dermed sette Utdanningsdirektoratets tilsynsevne på enda større prøve. Det betyr flere årsverk og mer byråkrati, noe Røe Isaksen faktisk selv nylig innrømmet.

For velferdsstaten mener at universelle velferdstjenester bør drives av det offentlige. Det er den beste garantien for at våre felles skattepenger går til formålet de er tiltenkt. Privatskoleloven var tilpasset en situasjon med små, ideelle skoleaktører, og ikke ment som en åpning for sterke kommersielle krefter.

I likhet med regjeringen har også vi et hasteforslag; nemlig at kunnskapsministeren skaffer seg kunnskap om de kommersielle privatskolene. Deretter kan han tenke over hvorvidt de mange skandalene og lovbruddene, samt sterke advarsler fra økonomiprofessorer og yrkesforbund, er et godt utgangspunkt for et nytt frislipp à la Clemet.

Slik kan han kanskje også redde seg selv og sitt parti fra pinlige tilbaketog i fremtiden, slik som vi så da representanter for Høyre i sommer prøvde å bortforklare det store antallet privatskoler som ble godkjent under Clemet. Eller slik parti etter parti nå gjør i Sverige, stilt overfor de enorme summene som kommersielle velferdsaktører tapper velferdsstaten for, samt konsekvensene det får for elever og pleietrengende når slike selskap stenger eller slår seg konkurs over natten.

Vedlegg 2: Videregående skoler godkjent under Friskoleloven 2003-2005

Denne oversikten fra Utdanningsdirektoratet viser hvilke videregående skoler som ble godkjent med hjemmel i Kristin Clemets friskolelov, enten av Udir eller av departementet. Oversikten er grunnlaget for utvelgelsen til studien vår.

Skolene med kryss i høyre kolonne er fremdeles i drift. Blant skolene som ikke startet opp, finnes også de som fikk avslag fra Udir på søknaden, men som fikk vedtaket omgjort av Kristin Clemet i KD etter Bondevik II-regjeringens valgnederlag høsten 2005.

<u>Navn rettssubjekt</u>	<u>Grunnlag</u>	<u>Søknadsdato</u>	<u>Vedtaksdato</u>	<u>Fylke</u>	<u>I drift</u>
Akademiet Bergen AS	Uten særskilt profil	20-nov-03	30-jun-04	12 Hordaland	X
Akademiet Drammen AS	Uten særskilt profil	30-nov-04	08-jul-05	06 Buskerud	X
Akademiet Oslo AS	Uten særskilt profil	30-nov-04	17-jun-05	03 Oslo	X
Akademiet Sandnes AS	Uten særskilt profil	30-nov-04	24-jun-05	11 Rogaland	X
Akademiet VGS Molde AS	Uten særskilt profil	28-okt-04	24-jun-05	15 Møre og Romsdal	X
Akademiet VGS Ålesund AS	Uten særskilt profil	28-okt-04	24-jun-05	15 Møre og Romsdal	X
Bergen private gymnas AS (tidl. John Bauer)	Uten særskilt profil	28-sep-04	01-jul-05	12 Hordaland	X
Handverkskolen AS	Uten særskilt profil	27-des-03	11-jun-04	05 Oppland	X
Noroff videregående skole - Fredrikstad AS	Uten særskilt profil	30-nov-04	09-jul-05	01 Østfold	X
Noroff videregående skole - Kristiansand AS	Uten særskilt profil	30-nov-04	17-jun-05	10 Vest-Agder	X
Noroff videregående skole - Oslo AS	Uten særskilt profil	30-nov-04	17-jun-05	03 Oslo	X
Noroff videregående skole - Stavanger AS	Uten særskilt profil	30-nov-04	24-jun-05	11 Rogaland	X
Sonans videregående skole Bergen AS	Uten særskilt profil	09-feb-04	04-mai-04	12 Hordaland	X
Sonans videregående skole Drammen AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	08-jul-05	06 Buskerud	X
Sonans videregående skole Oslo AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	17-jun-05	03 Oslo	X
Stiftelsen Toppidrettsgymnaset i Telemark	Toppidrett	10-des-03	24-jun-05	08 Telemark	X
Wang Toppidrett Stavanger AS	Toppidrett	31-des-03	24-jun-05	11 Rogaland	X

Ikke startet opp					
Akademiet VGS Tromsø as	Uten særskilt profil	30-nov-04	17-jun-05	19 Troms	
Akademiet VGS Trondheim as	Uten særskilt profil	30-nov-04	01-jul-05	16 Sør-Trøndelag	
Fram (Oslo) videregående skole	Uten særskilt profil	13-jun-04	17-jun-05	03 Oslo	
John Bauer Arendal AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	08-jul-05	09 Aust-Agder	
John Bauer Bærum AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	08-jul-05	02 Akershus	
John Bauer Drammen AS	Uten særskilt profil	28-sep-04	08-jul-05	06 Buskerud	
John Bauer Follo AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	08-jul-05	02 Akershus	
John Bauer Fredrikstad AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	08-jul-05	01 Østfold	
John Bauer Hamar AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	08-jul-05	04 Hedmark	
John Bauer Haugesund AS	Uten særskilt profil	28-sep-04	24-jun-05	11 Rogaland	
John Bauer Kristiansand AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	17-jun-05	10 Vest-Agder	
John Bauer Porsgrunn AS	Uten særskilt profil	07-jul-05	12-okt-05	08 Telemark	
John Bauer Sandefjord AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	08-jul-05	07 Vestfold	
John Bauer Stavanger AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	24-jun-05	11 Rogaland	
John Bauer Tromsø AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	17-jun-05	19 Troms	
John Bauer Trondheim AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	01-jul-05	16 Sør-Trøndelag	
John Bauer Ålesund AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	24-jun-05	15 Møre og Romsdal	
Noroff Vgs Grenland AS	Uten særskilt profil	14-jul-05	12-okt-05	08 Telemark	
Regnbuen skole	Religiøst	08-aug-03	25-feb-04	02 Akershus	
Sonans vgs Kristiansand AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	17-jun-05	10 Vest-Agder	
Sonans vgs Lillehammer AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	01-jul-05	05 Oppland	
Sonans vgs Stavanger AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	24-jun-05	11 Rogaland	
Sonans vgs Tromsø AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	17-jun-05	19 Troms	
Sonans vgs Trondheim AS	Uten særskilt profil	29-nov-04	01-jul-05	16 Sør-Trøndelag	
Stadsbygd videregående Steinerskole	Anerkjent pedagogisk retning	28-jul-04	01-jul-05	16 Sør-Trøndelag	
lagt ned					
John Bauer Oslo AS	Uten særskilt profil	28-sep-04	17-jun-05	03 Oslo	
Kvås VGS AS	Religiøst	23-jun-05	22-jul-05	10 Vest-Agder	

Noter

- ¹ "Karakterer i videregående: Endringer fra standpunkt til eksamen" / Udir statistikknotat 6-13 / 17.12.2013
- ² "Clemet slår til mot de rødgrønne" / Nettavisen / 23.09.2005
- ³ "Høyre mumler om privatskolene, vi kan få svenske tilstander i Norge / Aftenposten nett / 15.07.2013
- ⁴ Kunnskapsdepartementet / Pressemelding nr. 01-14: Endringer i Privatskolelova / 13.01.2014
- ⁵ "Nå blir det full gass for realfagsgymnas" / Budstikka / 10.09.2013
- ⁶ "Brennpunkt: Et skoleeksempel" / Valgstudio Nrk / 20-08-2013
- ⁷ "Skolfesten" / SVT Dokumentär / 24.10.2013
- ⁸ "Kommersielle skoler med statstilskudd: Slik omgår de utbytteforbudet" / For Velferdsstaten / 26.09.2013
- ⁹ "De som investerer i skole må få ta ut utbytte" / Dagladet / 20.07.2013
- ¹⁰ For debatten om "utbyttebegrensning" i barnehagene, se kronikken "Barnehagekommers og rødgrønn naivitet" av Linn Herning / Manifest tidsskrift / 07.08.2013. Et eksempel fra skolesektoren finnes i Akademiets tilsvarende (v/Kjetil Eide) på For velferdsstatens kronikk "Høyre lyver om skole" / Dagsavisen / 30.08.2013
- ¹¹ Tilsynsrapport 2008/947 og 2008/1584 / Utdanningsdirektoratet / 10.07.2008
- ¹² "John Bauer-Gymnaset i Oslo konkurs" / Dagbladet / 19.07.2008
- ¹³ "Fire private skuleselskap konkurs" / nrk.no / 03.12.2008 + "John Bauer-gründerne står bak ny konkurs" / e24.no / 01.12.2008
- ¹⁴ Samleside: www.nrk.no/emne/john-bauer-skolene-1.3988665
- ¹⁵ "Fritt fall: Erfaringer fra privatisering og konkurranse i den svenske skolen" / Ebba Boye, Manifest / Rapport Nr.1/2012
- ¹⁶ "En miljard fattas i John Bauer-konkursen" / svd.se / 05.08.2013
- ¹⁷ "Driver fyra nya skolor – trots miljardkonkurs" / Aftonbladet / 11.08.2013
- ¹⁸ "Tok ut 18 millioner kroner ulovlig" / Bergens Tidende / 20.06.2013
- ¹⁹ "AUF: - De stjeler fra elevene i Buskerud" / Drammens Tidende / 24.06.2013
- ²⁰ "Skolebaroner kjøper fra egne selskaper – tjener millioner" / VG / 07.06.2012
- ²¹ Tilsynsrapporter fra Akademiet-skolene og Bergen Private Gymnas / Utdanningsdirektoratet / 11.12.2013
- ²² "Utdanningsdirektoratet krever tilbake statstilskudd fra Akademiet-skolene og Bergen Private Gymnas" / Pressemelding Utdanningsdirektoratet / 11.12.2013
- ²³ "Lavere pengekrav for privatskolene" / Bergens Tidende / 11.12.2013
- ²⁴ "Private lærevansker" / Gudmund Hernes / Kommentar Morgenbladet / 10.01.2014
- ²⁵ "Krever tilbake millioner fra privatskole" / VG / 11.12.2013
- ²⁶ <http://www.noroffvgs.no/>
- ²⁷ Tilsynsrapport 2010/(3551+3352+3353+5121) / Utdanningsdirektoratet / 17.11.2011
- ²⁸ Procuritas Capital Investors IV L.P. acquires Sonans AS / Press release Guernsey/Stockholm / 16.02.2011
- ²⁹ Markedsdatabase / argentum.no / Procuritas Capital Investors IV L.P. og "Current Investments" Procuritas Capital Investors IV L.P. / www.procuritas.gg/pci-iv/current-investments/ / desember 2013
- ³⁰ <http://www.proff.no/regnskap/sonans-privatgymnas-as/trondheim/-/980711021/>
- ³¹ I tilfellet Sonans VGS Bergen AS er det ikke oppgitt overfor hvilket annet selskap mellomværende foreligger